

УДК: 342.9:347.7

**МИТНІ ФОРМАЛЬНОСТІ ТА МИТНІ ПРОЦЕДУРИ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СПРИЯННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЗА ДАНИМИ
МИТНОГО РЕЄСТРУ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ:
ПИТАННЯ РЕЄСТРАЦІЇ В МИТНОМУ РЕЄСТРІ**

I.M.Коросташова

к.ю.н., доцент, доцент кафедри публічного управління та митного адміністрування

Університету митної справи та фінансів (Дніпро, Україна).

ORCID 0000-0003-4024-802X

**CUSTOMS FORMALITIES AND CUSTOMS PROCEDURES TO PROVIDE SUPPORT
FOR THE PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS ACCORDING
TO THE DATA OF THE CUSTOMS REGISTER OF OBJECTS OF INTELLECTUAL
PROPERTY RIGHTS: THE ISSUE OF REGISTRATION IN THE CUSTOMS
REGISTER**

I.M.Korostashova

Associate Professor, Doctor of Philosophy in Law, Associate Professor at the Department of Public Administration and Customs Administration, University of customs and finance, (Dnipro, Ukraine),

ORCID 0000-0003-4024-802X

Анотація: Статтю присвячено митним формальностям, що забезпечують сприяння захисту прав інтелектуальної власності за даними митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності. Проведено аналіз генези митного законодавства України щодо реєстрації об'єктів права інтелектуальної власності у митному реєстрі в євроінтеграційному процесі України.

Ключові слова: митні формальності, митні процедури, митні заходи, митний реєстр об'єктів права інтелектуальної власності, сприяння захисту прав інтелектуальної власності, митне законодавство.

Annotation: *The article is devoted to customs formalities and procedures that ensure the protection of intellectual property rights according to the data of the customs register of objects of intellectual property rights. The analysis of the genesis of the customs legislation of Ukraine regarding the registration of objects of intellectual property rights in the customs register in the European integration process of Ukraine was carried out.*

Key words: *customs formalities, customs procedures customs measures, customs register of objects of intellectual property rights, promotion of protection of intellectual property rights, customs legislation.*

Одним із базових митних заходів із сприяння захисту прав інтелектуальної власності, що передбачений міжнародними стандартами, зокрема Угодою про торговельні аспекти інтелектуальної власності (ТРИПС) [1], вторинним законодавством ЄС (Регламентами Ради ЄС) та національним митним законодавством, є процедура призупинення митного оформлення товарів на підставі даних митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності [2, Ст.399]. Для забезпечення застосування митними органами цієї базової процедури, у вторинному законодавстві ЄС та відповідно в митному законодавстві України, передбачено попереднє здійснення митних формальностей, а саме - реєстрація заяви власника об'єкта права інтелектуальної власності (далі-ОПІВ) в «Митному реєстрі об'єктів права інтелектуальної власності» (далі- митний реєстр).

Ведення такого реєстру в Україні впроваджено у 2001 році. Поняття та зміст терміну «митний реєстр ОПІВ», а також порядок реєстрації ОПІВ в цьому реєстрі неодноразово змінювалися. Так, згідно з постановою Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) від 28 квітня 2001 р. N 412, якою затверджено «Порядок реєстрації та переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності», реєстрація ОПІВ в реєстрі була

платною, а реєстр мав назву «Реєстр об'єктів інтелектуальної власності» та визначався, як перелік об'єктів інтелектуальної власності, який складається Держмитслужбою для митного контролю на основі заяв правовласників або їх представників і містить інформацію, що дає змогу митним органам запобігати переміщенню товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності [3]. І така реєстрація була платною. З 2007 року згідно з постановою КМУ від 13 квітня 2007 р. №622 «Питання реєстрації об'єктів права інтелектуальної власності у митному реєстрі, отримання інформації та взаємодії митних органів з іншими правоохоронними і контролюючими органами та власниками прав на об'єкти права інтелектуальної власності у разі призупинення митного оформлення товарів за ініціативи митного органу» [4], вищевказаний реєстр отримав його нинішню назву. Однак, вказаний порядок втратив чинність у 2012 році у зв'язку з прийняттям Митного Кодексу України від 13.03.2012 № 4495-VI. Наказом Міністерства фінансів України від 30 травня 2012 року №648 було затверджено нині чинний «Порядок реєстрації у митному реєстрі об'єктів права інтелектуальної власності, які охороняються відповідно до закону» [5].

У 2020 році на підставі низки імплементаційних Регламентів ЄС (№ 608/2013 від 12 червня 2013 р.; № 1352/2013 від 4 грудня 2013 р.; № 608/2013 р.; № 2018/582 від 12 квітня 2018 р.) впроваджено нову форму митного реєстру. Тому, у червні 2020 року завершено ведення старого митного реєстру, який налічував 4504 реєстраційні записи й відповідно розпочато ведення нового митного реєстру [6, С.119]. Однак, нормативне визначення поняття митного реєстру ОПВ у митному законодавстві сьогодні відсутнє.

Згідно із ч.1 ст.398 МК України, реєстрації в митному реєстрі ОПВ підлягають об'єкти права інтелектуальної власності, які охороняються відповідно до закону. Згідно з п.46 ч.1 ст.4 МКУ: «об'єкти права інтелектуальної власності - об'єкти авторського права і суміжних прав,

винаходи, промислові зразки, торговельні марки, географічні зазначення, сорти рослин, компонування напівпровідникових виробів» [2]. Слід звернути увагу на те, що у цьому переліку ОПВ не згадуються такий об'єкт промислової власності, як корисна модель. Тому, корисна модель сьогодні є виключенням щодо застосування до цього ОПВ заходів сприяння захисту прав інтелектуальної власності на митному кордоні, що не є випадковим, оскільки саме цей вид ОПВ, частіше за всі інші ОПВ реєструвався правовласниками в старому митному реєстрі, і саме щодо цього об'єкту найчастіше у митних органів виникали проблеми з ідентифікацією в процесі застосування заходів сприяння захисту прав інтелектуальної власності.

Реєстрація ОПВ у митному реєстрі здійснюється з використанням програмно-інформаційного комплексу «Митний реєстр об'єктів права інтелектуальної власності» Єдиної автоматизованої інформаційної системи Держмитслужби (далі - ПК «Митний реєстр») [5, п.п.9]. Інформація про зареєстровані ОПВ, доводиться до митних органів через Єдину автоматизовану інформаційну систему Держмитслужби України (далі - ЄАІС). Для забезпечення ідентифікації товарів, що підозрюються у порушенні прав інтелектуальної власності, митні органи можуть використовувати додаткові інформаційні ресурси в межах, що не суперечать законодавству [2, ч.4 ст.398].

Реєстрація в митному реєстрі ОПВ здійснюється Держмитслужбою України на безоплатній основі [2, ч.2 ст.398] та на підставі інформації і документів, які надає правовласник ОПВ.

Заява про реєстрацію ОПВ у митному реєстрі ОПВ може бути подана в паперовій формі або у вигляді сканованої копії засобами електронного зв'язку. До заяви про реєстрацію ОПВ у митному реєстрі ОПВ додаються: 1) копія документа, який підтверджує реєстрацію в Україні ПВ, або копія документа, який підтверджує дію в Україні правової охорони ПВ на об'єкт, що має міжнародну реєстрацію, та засвідчує майнові права на ОПВ у відповідного

правовласника (далі - охоронний документ); 2) належним чином оформлена довіреність або її завірена копія у разі, коли заявником є уповноважений правовласником представник, який подає таку заяву від імені правовласника; 3) опис ОПІВ, опис та фотографічне зображення кожного окремого виду оригінальних товарів, що містять такий ОПІВ та щодо яких подана заява про реєстрацію об'єкта ПІВ у митному реєстрі, для цілей ідентифікації митними органами товарів, що містять такий ОПІВ; 4) опис методу ідентифікації наявності ОПІВ у кожному окремому товарі, щодо якого подана заява про реєстрацію ОПІВ у митному реєстрі ОПІВ - у разі якщо для реєстрації у митному реєстрі подається винахід, промисловий зразок, сорт рослин або komponування напівпровідникових виробів; 5) фотографічне зображення товарів, що підозрюються у порушенні ПІВ, контрафактних, піратських товарів тощо (за наявності). За бажанням заявник може додати до заяви про реєстрацію ОПІВ у митному реєстрі зразки оригінальних товарів та/або товарів, що підозрюються у порушенні прав інтелектуальної власності, контрафактних, піратських товарів тощо.

У разі якщо заява про реєстрацію ОПІВ у митному реєстрі подається щодо ОПІВ, майнові права на який належать особі - резиденту України, та виробником оригінальних товарів, що містять такий об'єкт, є нерезидент, розташований за межами України, заявник має разом із заявою про реєстрацію ОПІВ у митному реєстрі подати копії документів, на підставі яких такий виробник товарів використовує ОПІВ, майнові права на який належать особі - резиденту України. Для реєстрації торговельної марки у митному реєстрі, заява про реєстрацію ОПІВ подається щодо товарів, які відповідають класам товарів згідно з Міжнародною класифікацією товарів і послуг, зазначених в поданому охоронному документі на таку торговельну марку [5].

Процедура реєстрації ОПІВ у митному реєстрі та його ведення передбачає: реєстрацію заяви та її розгляд; реєстрацію ОПІВ у митному реєстрі

шляхом внесення до митного реєстру наданої інформації та документів; надання відмови в реєстрації ОПІВ у митному реєстрі; виключення ОПІВ з митного реєстру; внесення змін та/або доповнень до інформації та/або документів у митному реєстрі; продовження строку реєстрації ОПІВ у митному реєстрі; оприлюднення інформації щодо ОПІВ, зареєстрованих у митному реєстрі.

Строк реєстрації ОПІВ у митному реєстрі визначається з урахуванням строку, зазначеного у заяві про реєстрацію ОПІВ у митному реєстрі, але такий строк не може перевищувати 1 року з дня реєстрації ОПІВ у митному реєстрі та обчислюється з 00:00 дня, наступного за днем завершення реєстрації ОПІВ у митному реєстрі. У разі подання однієї заяви про реєстрацію ОПІВ у митному реєстрі для реєстрації двох або більше ОПІВ у митному реєстрі визначається один загальний строк реєстрації для всіх об'єктів права інтелектуальної власності [5, п.п.26,27,28].

Держмитслужба України повідомляє заявника про реєстрацію ОПІВ у митному реєстрі засобами електронного зв'язку (сканкопія примірника заяви або електронним повідомленням – в залежності від способу подання правовласником заяви на реєстрацію ОПІВ) не пізніше наступного робочого дня з дня завершення такої реєстрації ОПІВ у митному реєстрі із зазначенням дати реєстрації ОПІВ, його порядкового номера в митному реєстрі та строку, на який здійснено реєстрацію ОПІВ [5, п.29]. Держмитслужба України забезпечує оприлюднення інформації про реєстрацію ОПІВ у митному реєстрі та щотижневе її оновлення на своєму офіційному сайті [2, ч.6 ст.388].

Строк реєстрації ОПІВ у митному реєстрі може бути продовжений на підставі заяви про продовження строку реєстрації ОПІВ у митному реєстрі [5, п.п.38,39]. Однак, тимчасово на період дії воєнного, надзвичайного стану на території України продовження строку реєстрації ОПІВ у митному реєстрі здійснюється відповідним програмно-інформаційним комплексом єдиної

автоматизованої інформаційної системи митних органів України в автоматичному режимі [2, п.9¹³ Р.ХХІ].

Підсумовуючи, слід зазначити, що митні формальності із реєстрації ОПВ в митному реєстрі, безпосередньо стосуються забезпечення сприяння захисту прав інтелектуальної власності за одною із базових процедур сприяння – призупинення митного оформлення товарів за даними митного реєстру ОПВ. Аналіз норм митного законодавства, дозволяє зробити висновок, що митний реєстр ОПВ, являє собою спеціалізовану базу даних, що містить інформацію про ОПВ, стосовно яких їх правовласниками, які мають підстави вважати, що під час переміщення товарів через митний кордон України порушуються чи можуть бути порушені їх права інтелектуальної власності, що охороняються відповідно до закону, до Держмитслужби України подано заяву відповідної форми про реєстрацію ОПВ.

Впровадження законодавцем на період дії воєнного, надзвичайного стану на території України продовження строку реєстрації ОПВ в митному реєстрі в автоматичному режимі суттєво спрощує відповідні митні формальності для правовласників ОПВ і забезпечує продовження сприяння захисту прав інтелектуальної власності на відповідні ОПВ митними органами.

Література:

1. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності: Угода, Міжнародний документ, Світова Організація торгівлі від 15.04.1994 981_018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text . (дата звернення 16.04.2024);
2. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 44-45, № 46-47, № 48, ст.552 (в редакції ЗУ № 2142-IX від 24.03.2022);(дата звернення 16.04.2024);
3. Порядок реєстрації та переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності: Постанова Кабінету Міністрів

України від 28 квітня 2001 р. N 412 (втрата чинності від 19.04.2007, підстава-622-2007-п). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/412-2001-%D0%BF#Text>.

(дата звернення 16.04.2024);

4. Питання реєстрації об'єктів права інтелектуальної власності у митному реєстрі, отримання інформації та взаємодії митних органів з іншими правоохоронними і контролюючими органами та власниками прав на об'єкти права інтелектуальної власності у разі призупинення митного оформлення товарів за ініціативи митного органу: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2007 р. N622 (втрата чинності від 01.09.2012, підстава - 432-2012-п).

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/622-2007-%D0%BF#Text> . (дата звернення 16.04.2024);

5. Порядок реєстрації у митному реєстрі об'єктів права інтелектуальної власності, які охороняються відповідно: наказ Міністерства фінансів України 30 травня 2012 року № 648. (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 09 червня 2020 року № 282. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1034-12#n20>. (дата звернення 16.04.2024);

6. Korostashova I.M. (2023) Implementation of norms of EU customs legislation in the European integration process of Ukraine: EU experience and features customs procedures and customs formalities for the protection of intellectual property rights in international trade. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-278-4-5> P.109-129. Development of Ukraine's customs policy in the context of European integration: Scientific monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. 276 p. ISBN: 978-9934-26-278-4 DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-278-4>.